

Erfgoed in het tijdvak

Inleiding

In het project "Adopteer een Tijdvak" wordt de rijke lokale geschiedenis op boeiende wijze geïntroduceerd op de basisscholen van Arnhem. Daarnaast bezit het erfgoed centrum Rozet een schat aan erfgoed objecten die hun oorsprong vinden in de lokale geschiedenis. Tijdens erfgoed in het tijdvak zijn objecten uit het erfgoed centrum aan alle 10 de tijdvakken verbonden. Kleine betekenisvolle opdrachten zorgen ervoor dat de leerlingen de vier fasen van het creatieve proces doorlopen aan de hand van het bijbehorende erfgoed object. Hierbij wordt nauw aangesloten op de belevingswereld, ontwikkeling, kennis en ervaring van de leerlingen met het onderwerp.

De vier fasen van het creatieve proces, namelijk oriënteren, onderzoeken, uitvoeren en reflecteren, vormen de leidraad voor de leerlingen. Het programma is zo ontworpen dat het niet alleen aansluit op de leefwereld van de leerlingen, maar zij werken ook aan de culturele vaardigheden waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en evalueren.

De kennismaking met erfgoed objecten begint met een gerichte oriëntatie en waarneming, waarbij de leerlingen het object nauwkeurig observeert met behulp van denkroutines van Visible Thinking. Deze methode, doorgaans toegepast op kunstwerken, wordt in dit geval ingezet op de erfgoed objecten om op een diepgaande en vernieuwende wijze het verhaal en de details van het object te ontdekken. Na deze introductie volgen opdrachten die aansluiten bij de fasen van het creatieve proces en waar ze werken aan de culturele handelingen. Tussen deze opdrachten door wordt per les op een ander moment een filmpje getoond. Na de eigen associatie van de leerling wordt hiermee de context van het erfgoed object verteld en getoond. Dit is essentieel voor een volledige erfgoed educatie. De afsluitende opdrachten richten zich op het reflecteren en evalueren van cultureel erfgoed.

De lokale objecten staan centraal in de lessen, waardoor de leerlingen worden uitgedaagd om na te denken over hun eigen erfgoed en de waarde daarvan in hun eigen omgeving. Dit project biedt een unieke en interactieve ervaring die niet alleen de lokale geschiedenis tot leven brengt, maar ook de betrokkenheid van de leerlingen bij hun cultureel erfgoed stimuleert.

Algemene informatie

Doelgroep

Groep 5

Groep 6

Ook mogelijk voor;

Groep 7

Groep 8

Leerdoelen

De leerdoelen zijn gebaseerd op de kaarten van erfgoed uit de set 'Ontwikkelkaarten voor kunstlessen in het basis onderwijs' van Rozet. Ook sluiten deze kaarten aan bij de kerndoelen van oriëntatie op jezelf en de wereld en kunstzinnige oriëntatie van het SLO. Daarnaast wordt door de leerlingen aan de hand van de opdrachten het creatieve proces doorlopen en gewerkt aan de culturele handelingen. De relevante kaarten met doelen zijn hieronder weergegeven zodat de leerkrachten er gemakkelijk naar kunnen verwijzen. De leerdoelen zijn ook afzonderlijk van de ontwikkelkaarten te begrijpen.

Onderstaand de doelen waar de leerlingen aan werken tijdens de activiteiten waarbij de leerling kan/kent en / of doet. (in volgorde van het creatieve leerproces). De activiteiten sluiten aan op onderstaande doelenkaarten:

Kaart E1 objecten: *gebruiksvoorwerpen, kleding en archeologische vondsten*

E1

- De leerling kan het materiaal benoemen waarvan een object gemaakt is.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling stelt vragen over de gebruikswaarde van een object.
- De leerling beseft dat tastbaar erfgoed een directe link heeft met de geschiedenis.
- De leerling kan voorwerpen koppelen aan het leven, wonen en werken in een bepaalde tijd.
- De leerling kan verbanden leggen met objecten van toen en nu met dezelfde functie.
- De leerling begrijpt dat een gebruiksvoorwerp gerelateerd is aan een bepaalde klasse of cultuur.
- De leerling kan waarde toekennen aan een object, denk hierbij aan ouderdom, zeldzaamheid, schoonheid of emotionele waarde.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling legt een relatie tussen het tijdvak en de betekenis of bedoeling van een object.
- De leerling kan verhalen uit de eigen omgeving aan de regionale of nationale geschiedenis koppelen.
- De leerling kan erfgoed in de eigen omgeving koppelen aan onderwerpen in de regionale/nationale geschiedenis.

Kaart E8 kunstzinnige uitingen: *cultuur-, tijd- en plaatsgebonden kunst*

E8

- De leerling maakt een eigen kunstzinnige verwerking van de opgedane kennis over het erfgoed.
- De leerling geeft eigen betekenis aan het erfgoed object door de verschillende fases van het creatieve proces te doorlopen.

De activiteiten sluiten aan op de volgende werkvorm kaarten:

- E11 Kaart E11 Bronnenonderzoek: *bronnen zoeken en raadplegen van ervaringsdeskundigen*
- E13 Kaart E13 Beleven en ervaren: *vroeger herbeleven*
- E14 Kaart E14 Erfgoedwijsheid: *kritisch denken en discussiëren over erfgoed*
- E16 Kaart E16 Erfgoed verbeelden: *kunstzinnig verwerken van een erfgoedervaring*

3. Omschrijving van de les

Duur: 60 min

Pruiken en revoluties

Voorbereiding

De les heeft minimale voorbereidingstijd. Het enige wat nodig is, is om de benodigde materialen af te drukken, die te downloaden zijn van de Adopteer een Tijdvak pruiken en revoluties website onder het kopje "Erfgoed in het Tijdvak". Het is gunstig om de opdrachten en de docentenhandleiding van tevoren door te nemen. De downloadbare materialen voor de les omvatten kleurenfoto's van het kelkglas, werkbladen en een filmpje. Verder hebben de leerlingen een pen en (kleur)potloden nodig.

Tijdens deze les wordt er geen creatieve uitwerking van de leerlingen verwacht. Met als rede dat de leerlingen met een intens onderwerp te maken krijgen. Neem daarom genoeg de tijd om hierover in gesprek te gaan en te reflecteren.

De start van de les

De start van de les staat in teken van het introduceren van het object, het reflecteren op de al opgedane kennis en eerste gedachtes aanboren.

- **Reflecteer met de leerlingen op wat ze al hebben gedaan en voorkennis:** Heb met de leerlingen een gesprek over wat ze al hebben gedaan in dit tijdvak en wat ze al weten over het tijdvak Pruiken en Revoluties maar ook het slavernij verleden.
- **Eerste gedachtes:** Sta kort stil bij wat de leerlingen denken bij het glas en het erfgoed centrum Rozet waar het object te zien is.
- **Introduceren:** Laat de leerlingen zien wat er allemaal in de klas aanwezig is. Laat ook de foto's van het object goed zien.

Werkblad 1: Wat vertellen de details jou?

Opdracht 1:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Geef de leerlingen de tijd om het glas goed te bekijken.
- Na deze waarneming gaan ze de opdrachten maken.
- Bij de bril vullen de leerlingen in wat ze zien, bij de rechthoek gaan ze bedenken wat er aan de hand kan zien op het glas, een kort verhaaltje of zin opschrijven en bij de denkwolk mogen de leerlingen vragen opschrijven welke bij ze opkomen na het kijken.
- *De leerlingen mogen op dit moment nog alles vinden van het glas, de context komt later, ze mogen het dus ook mooi en sprookjesachtig vinden.*
- *Als de leerlingen het lastig vinden, stimuleer ze met vragen zoals heb je dit al gezien.....? Welke gebouwen zie je? En zie je mensen in het glas?*
- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gezien en over wat ze denken dat er gebeurd op het glas. Wat vragen de leerlingen zich af? Ze kunnen dit ook aanwijzen en uitleggen. De leerlingen kunnen ook vertellen wat ze hebben gehoord van de andere leerling en dit vergelijken.

Werkblad 2: Schrijf een sprookje

Opdracht 2:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen gaan een kort sprookje schrijven door middel van de afbeelding op het glas.
- Geef de leerlingen de tijd om na te denken over de stappen en laat de leerlingen beginnen met schrijven op de volgende pagina
- *Stimuleer de leerlingen om bij het sprookje een tekening te maken op het tekenblad.*
- *Ook hier hebben de leerlingen nog geen context gekregen dus ze mogen nog van alles denken over het glas.*

Filmpje

- Start het filmpje.
- Het filmpje toont beide kanten van de geschiedenis van het glas aan de leerlingen.
- De leerlingen worden door het filmpje een soort van "met de neus op de feiten gedrukt", ze worden uit hen bubbels gehaald van het sprookjesachtige. *Dit kan heftig zijn voor de leerlingen.*
- **Reflecteer daarom goed met de leerlingen:** Heb een gesprek met de leerlingen over wat ze al wisten en wat nieuw voor hen was maar vooral ook of ze het heftig vonden om te horen, wat ze van deze geschiedenis vinden en of ze alle woorden uit het filmpje al kende. Zoals tot slaaf gemaakte en plantage.

Werkblad 3: Nieuwe titel

Opdracht 3:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- De leerlingen hebben net de context gehoord en gaat vanuit deze informatie een nieuwe titel bedenken voor het glas.
- Lees de titel voor: "HET WELVAREN VAN DE PLANTAGIE KLEINSKLUST"
- Benadruk aan de leerlingen dat dit gaat over de rijke plantage eigenaren en hen geluk. Benadruk dat het voor de tot slaaf gemaakte mensen niet fijn was.
- Geef de leerlingen de tijd om een nieuwe titel te verzinnen en deze in te vullen op het glas.
- *Als de leerlingen dit lastig vinden, stimuleer ze dan door reflectie vragen te stellen zoals: wat vind je van deze geschiedenis, hoe denk je dat deze mensen zich voelde en wat vind je dat iedereen over het glas moet weten?*

Presenteren

- Als de leerlingen een nieuwe titel bedacht hebben, geef ze de tijd om deze te presenteren en er op te reflecteren. Vraag bijvoorbeeld naar de keuze van de nieuwe titel en hoe de leerlingen hierop gekomen zijn.

Werkblad 4: Wat vind jij?

Opdracht 4:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Reflecteer met de leerlingen over de geschiedenis van het glas. Hadden ze dit van te voren gedacht en is hen kijk op het glas nu veranderd?
- Geef de leerlingen na het gesprek de tijd om dit op te schrijven.

Opdracht 5:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Geef de leerlingen de tijd om ze na te laten denken over hoe allebei de kanten van de geschiedenis van het glas verteld kunnen worden en/ of dit beter zou kunnen?

Einde van de les

- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gezamenlijk gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gedaan tijdens deze les. Vraag bijvoorbeeld of ze nieuwsgierig en uitgedaagd werden maar ook wat ze op dit moment voelen en vinden over deze geschiedenis en het glas.